

gemeente **Oosterhout**

Aan de gemeenteraad

Datum	Uw kenmerk	Zaaknummer	In behandeling bij
16 juli 2024		1048086	SME Sociaal Team Beleid

Onderwerp
Ontwikkelingen jeugdhulp

Geachte raad,

Met regelmaat informeren wij u over de actuele ontwikkelingen op het gebied van (regionale) jeugdzorg. Met deze raadsbrief informeren wij u over ontwikkelingen van de afgelopen periode. De volgende onderwerpen komen (op hoofdlijnen) aan de orde:

1. Kostenontwikkeling 2023 jeugdhulpregio West-Brabant Oost (WBO)
2. Oprichting gemeenschappelijke regeling WBO
3. Tijdpad herinrichting jeugdhulplandschap

1. Kostenontwikkeling 2023 regio WBO

Binnen de regio WBO is een korte analyse gemaakt van de kostenontwikkeling in 2023. Deze vindt u hieronder. Het is belangrijk te melden dat het hier om de zgn. “voorlopige definitieve” cijfers gaat. Definitieve afsluiting van het boekjaar 2023 vindt medio zomer 2024 plaats. We merken hierbij tevens op dat het gaat over het totaal van de regio WBO en dat gemeente Oosterhout op onderdelen hiervan afwijkt. Bij de volgende halfjaarlijkse informatieavond sociaal domein op 15 oktober 2024 zullen we u verder informeren over de financiën en de kostenbeheersing in het sociaal domein in Oosterhout.

De totale kosten voor jeugdhulp in de regio WBO komen uit op € 90,1 miljoen voor 2023

Dat is een stijging van 15,2% in vergelijking met 2022, waarin de totale kosten voor jeugdhulp in Regio WBO op € 78,1 miljoen uitkwamen. Hiermee zet de stijgende kostenlijn van de afgelopen jaren zich door binnen onze regio. Deze toename wordt voor een groot deel veroorzaakt door de indexatie van tarieven in 2023. Deze bedroeg voor ambulante jeugdhulp 6,9%. De resterende stijging wordt gedreven door een aantal zaken, waarbij een groei in het aantal cliënten binnen de ambulante jeugdhulp als een stijging van de gemiddelde kostprijs voor ambulante jeugdhulp een belangrijke rol spelen. Tenslotte is er in 2023 een forse stijging te zien van het aantal jeugdigen in een relatief dure subcategorie van ‘Ambulante behandeling bij ontwikkelingsproblematiek’.

We zien meerdere factoren die de stijgende kosten in 2023 (mogelijk) veroorzaken

Dit is het resultaat van onder andere de hogere tarieven, stijgende aantallen jeugdigen die gebruik maken van jeugdhulp, de gemiddelde kosten per jeugdigen, intensiteit en duur van de trajecten.

- *Stijgende tarieven*

In 2022 en 2023 beleefde Nederland een opvallende periode met buitengewoon hoge inflatiecijfers, wat ook de gecontracteerde jeugdhulpaanbieders trof door toenemende kosten. De inflatiestijging resulteerde in een indexatiepercentage van 6,9% voor ambulante jeugdhulp (bij de niet ambulante producten lag dit zelfs nog hoger), wat ongeveer de helft van de kostenstijging van de jeugdhulp in Regio WBO in 2023 verklaart.

De inflatie zette zich ook in 2024 voort, waarbij vooral de secundaire effecten (zoals stijgingen van de cao's) de kosten in de jeugdzorg beïnvloeden. Deze stijging resulteerde in een indexatiecijfer van 6,1% in 2024. Hieruit valt af te leiden dat we bij een gelijkblijvende productie voor 2024 opnieuw een stijging van de kosten voor jeugdhulp kunnen verwachten.

- *Stijgende cliëntenaantallen*

In 2023 ontvingen in Regio WBO in totaal 11.266 jongeren jeugdhulp, wat een stijging van 3,6% betekende ten opzichte van 2022. Opvallend is dat het aantal jongeren dat jeugdhulp ontvangt sneller stijgt dan het totale aantal jongeren in onze regio, wat resulteert in een hoger percentage jongeren dat jeugdhulp krijgt in 2023. Dit verklaart een aanzienlijk deel van de kostenstijging in de jeugdhulp.

Als we de verschillende productcategorieën bekijken, zien we dat de stijging grotendeels wordt veroorzaakt door een toename in het aantal jongeren dat ambulante jeugdhulp ontvangt en een significante procentuele toename in het Landelijk Transitiearrangement (LTA-zorg is een set aan afspraken die door de VNG landelijk wordt gemaakt met een beperkt aantal jeugdhulpaanbieders die een zeer specialistisch jeugdhulp aanbod hebben) die deels wordt veroorzaakt door een verschuiving vanuit verblijf waar een forse afname zichtbaar is. Verder is er bij de meeste gemeenten (behalve Oosterhout en Geertruidenberg) binnen de regio sprake van een afname van gezinshuizenzorg sinds de invoering van de nieuwe Wet Woonplaatsbeginsel 1 januari 2022. Door dit nieuwe woonplaatsbeginsel zijn niet meer de gemeenten waarin de gezinshuizen gevestigd zijn (en waar de jongeren dus staan ingeschreven) verantwoordelijk voor de kosten maar de gemeente waar de jongeren direct voorafgaande aan de start van de verblijfszorg stonden ingeschreven.

De stijging van het percentage jongeren in jeugdhulp is al enkele jaren een landelijke trend. Zonder passende maatregelen zal deze trend zich naar alle waarschijnlijkheid voortzetten.

- *Stijging gemiddelde kosten per jeugdige*

Opvallend zijn de kosten voor Ambulante Behandeling bij ontwikkelingsproblematiek en Individuele Begeleiding, die samen ongeveer 40% van de jeugdigen vertegenwoordigen die ambulante jeugdhulp ontvangen. In 2023 zijn de gemiddelde kosten voor Individuele Begeleiding met 14,4% gestegen en voor Ambulante Behandeling bij ontwikkelingsproblematiek met 4,0%. Deze stijging is al sinds 2021 merkbaar en heeft, gezien de grote aantallen, een aanzienlijke impact op de totale kostenstijging.

- *Meer inzet van dure trajecten*

Jeugdhulpaanbieders constateren een verzwaring van de hulpvragen; de problematieken bij jeugdigen worden complexer. Hierdoor zien wij een toename van inzet van zorgvormen uit het Landelijk Transitie Arrangement (LTA) en maatwerken. Maatwerkovereenkomsten worden afgesloten voor zorg die wij niet standaard inkopen binnen onze jeugdhulpregio WBO, omdat deze relatief weinig voorkomen. Het gaat dan vaak om jongeren waarbij sprake is van een combinatie van problematieken (psychiatrische problemen, verstandelijke beperkingen en/of gedragsproblemen). Dit zijn dure overeenkomsten die, samen met het inzetten van zwaardere zorgvormen, de resterende kostenverhoging verklaren.

Er zijn ook jeugdzorgvormen waar een daling in te zien is

Naast de hiervoor geschetste jeugdzorgvormen waar sprake is van stijgende aantallen en kosten, zijn er ook jeugdzorgvormen waar een daling in aantallen en/of kosten zichtbaar zijn. Dit is het geval bij de Jeugdzorgplus (jongeren met ernstige gedragsproblemen die geplaatst worden in een instelling voor gesloten jeugdhulp) en Jeugdbescherming waar sprake is van een dalende declaratiewaarde. Dit is conform de verwachting gezien de gewenste afbouw naar “nul” (Jeugdzorgplus) en de afnemende aantallen kinderschermingsmaatregelen (Jeugdbescherming).

2. Oprichting gemeenschappelijke regeling WBO

Tijdens de regionale raadsbijeenkomst op 27 januari 2024 kreeg u de laatste stand van zaken van het governance-traject om tot een gemeenschappelijke regeling (GR) te komen voor de jeugdhulp binnen onze regio West-Brabant Oost (WBO). In deze brief bieden wij graag nog wat meer context en nemen we u mee in de laatste ontwikkelingen. Hiernaast staat op 27 augustus 2024 een lokale informatieavond over de governance gepland.

In de *Regiovisie 'de juiste en de beste hulp voor de jeugdige, zo dichtbij mogelijk'* staat dat een samenwerking tussen de gemeenten nodig is om de jeugdhulp consistent en beheersbaar te maken. Samen kunnen we immers meer betekenen voor de jeugd. En dat is logisch, want de oplossingen voor de problemen die we ervaren in het stelsel zijn niet gebonden aan gemeentegrenzen. De netwerksamenwerking tussen onze vijf gemeenten voor jeugdhulp is het antwoord op de steeds groeiende complexiteit van zorgbehoeften en de noodzaak om effectief, efficiënt en kwalitatief hoogwaardige jeugdzorg te bieden. Dit wordt verder versterkt door landelijke ontwikkelingen en richtlijnen, inclusief het wetsvoorstel *Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg*¹, waarin jeugdhulpregio's verplicht worden een GR op te richten.

De gemeenten in de regio WBO werken sinds 2015 samen op het domein jeugdhulp. Deze samenwerking is geformaliseerd in een Dienstverleningsovereenkomst (DVO). De huidige DVO loopt tot en met 31 december 2024. Deze DVO is ingericht voor de organisatie en inkoop van jeugdhulp, jeugdbescherming & jeugdreclassering en crisishulp. Daarnaast werken we samen binnen het Jeugdadviesteam (JAT), een Regionaal expertteam (RET) en het regionale Crisisinterventieteam (CIT).

We zijn als jeugdhulpregio WBO bezig met verstevigen van onze samenwerking. In de regiovisie heeft u vastgesteld dat we beleidsrijk gaan samenwerken in een GR. We willen regionaal ontwikkelen van beleid op verschillende niveaus (van strategisch tot operationeel) met daarin de flexibiliteit om lokale en regionale uitdagingen vanuit de jeugdhulp gezamenlijk te adresseren, zoals de inkoop van de vrij toegankelijke veel voorkomende vormen van hulp en de ontwikkeling van de Stevige Lokale Teams.

We ontwikkelen een GR via een ingroeimodel

Dit ingroeimodel is opgezet om onze samenwerking gefaseerd en duurzaam uit te breiden. Het model geeft de flexibiliteit om zich aan te passen aan toekomstige ontwikkelingen en behoeften zonder de bestaande dienstverlening te verstoren. Door in fases uit te breiden, kunnen we de impact van veranderingen zorgvuldig monitoren, evalueren en bijsturen, wat bijdraagt aan een evenwichtige en duurzame ontwikkeling van onze jeugdhulpvoorzieningen. We starten door de huidige werkzaamheden van Team WBO, op dit moment vastgelegd in de DVO, onder te brengen bij een GR. Dit is in lijn met het wetsvoorstel dat nu voorligt.

¹ Zie voor meer info en de planning:

<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/wetsvoorstellen/detail?cfg=wetsvoorsteldetails&qry=wetsvoorstel:36546#wetgevingsproces>

Er is een voorkeur uitgesproken voor een Gemeenschappelijk Openbaar Lichaam

Er zijn verschillende vormen van een GR: een openbaar lichaam, een gemeenschappelijk orgaan, een bedrijfsvoeringsorganisatie en een centrumregeling. Tijdens bijeenkomsten begin 2022 met alle belanghebbenden (waaronder de gemeenteraden) is dit besproken en met die input werd een afwegingskader opgesteld. In lijn met de regiovisie en strategieplan is vervolgens aan de hand van vier criteria getoetst:

- Dienstbaarheid aan het Kind/Gezin
- Eenheid van beleid en beleidsrijkheid
- Onafhankelijkheid. Het gaat hier om onafhankelijk opereren van de individuele WBO-gemeenten terwijl het tegelijkertijd het belang van alle gemeenten borgt
- Eenduidige besluitvormingsstructuur

De conclusie is dat een openbaar lichaam de beste optie is voor Regio WBO. Dit heeft geleid tot een principebesluit van de wethouders Jeugd waarbij een voorkeur is uitgesproken voor een openbaar lichaam.

De wet kent meerdere varianten bij het openbaar lichaam

Niet de gemeente maar de afzonderlijke bestuursorganen (de raad, het college of de burgemeester) zijn bevoegd tot het oprichten van een GR. Bestuursorganen kunnen alleen een GR oprichten voor de overdracht van hun eigen taken. Het is daarom belangrijk duidelijk vast te stellen welke taken overgeheveld moeten worden en welk bestuursorgaan de bevoegdheid heeft deze taken uit te voeren, bij de drie opties zijn de verschillende onderdelen van toepassing:

1. Collegeregeling: Alleen de uitvoerende bevoegdheden, met eventueel het opstellen van uitvoeringsbeleid, van het college worden overgedragen aan de op te richten gemeenschappelijke regeling. Bevoegdheden van de raad blijven bij de raad. De rol van de gemeenteraad verandert dus niet. Het college benoemt de leden van het algemeen bestuur voor wat betreft de eigen gemeente.
2. Gemengde regeling: Zowel bevoegdheden van de raad (kaderstellende en/of verordenende bevoegdheden) als bevoegdheden van het college (uitvoerende bevoegdheden) worden aan de op te richten gemeenschappelijke regeling overgedragen. De raad benoemt de leden van het algemeen bestuur.
3. Raadsregeling: Alleen bevoegdheden van de raad (kaderstellende en/of verordenende bevoegdheden) en geen uitvoerende bevoegdheden worden aan de op te richten gemeenschappelijke regeling overgedragen. Ten aanzien van de overgedragen taak opereert de raad alleen nog controlerend en niet langer kaderstellend. De raad benoemt de leden van het algemeen bestuur.

Voor de regio WBO wordt een collegeregeling het meest passend geacht

Om tot de keuze te komen van het soort regeling van de GR zijn vier aspecten in afweging genomen:

- het behoud van lokale autonomie en beslissingsbevoegdheid;
- een eenvoudige bestuurlijke structuur;
- de consistentie van andere regionale samenwerkingsverbanden;
- de focus op inhoudelijk samenwerken.

Vanwege de heldere scheiding van verantwoordelijkheden die het biedt, is er een voorkeur voor de collegeregeling. Dit model zorgt voor duidelijkheid in de rolverdeling, waarbij het college zich kan concentreren op de uitvoerende taken en de gemeenteraden hun kaderstellende en verordenende bevoegdheden behouden. Deze aanpak vermindert de complexiteit en politieke gevoeligheid, wat de besluitvorming efficiënter maakt. Bovendien stelt het de regio in staat om snel en flexibel te reageren op lokale behoeften in de uitvoering, terwijl het de beleidscontinuïteit op hoger niveau waarborgt, wat cruciaal is voor het behalen van de regionale doelstellingen op het gebied van jeugdhulp. Deze overwegingen hebben geleid tot een principebesluit van de wethouders Jeugd waarbij de opdracht is gegeven om de collegeregeling nader uit te werken.

De GR moet er op 1 januari 2026 zijn

Dat betekent dat we voor 2025 een nieuw DVO afsluiten. In grote lijnen ziet het inrichtingsproces (tijdspad) voor het komen tot de GR er als volgt uit:

Stap 1: Het opstellen van het inrichtingsvoorstel (Q4-2024)

Het is belangrijk een groot aantal onderwerpen goed te regelen in het oprichtingsdocument van de gemeenschappelijke regeling. Het doel is een duidelijk beeld te krijgen van de doelstellingen, de structuur, de raadsinformatie-instrumenten en de besluitvorming in de collegeregeling. Het inrichtingsvoorstel wordt ontwikkeld op basis van de input en de behoeften van de bestuurders van de deelnemende gemeenten.

Mijlpaal: Afronding en goedkeuring van het inrichtingsvoorstel door de betrokken bestuurders.

Stap 2: Conceptvoorstel GR en zienswijze (Q2-2025)

Na goedkeuring van het inrichtingsvoorstel wordt een conceptvoorstel voor de oprichting van een gemeenschappelijke regeling opgesteld. Dit conceptvoorstel wordt vervolgens voorgelegd door het college aan de raad voor een zienswijze.

Mijlpaal: Indiening en verwerking van zienswijzen op het conceptvoorstel.

Stap 3: Reactie op zienswijze en definitief voorstel (Q2-2025)

De zienswijzen worden verwerkt in een definitief voorstel voor de gemeenschappelijke regeling en opnieuw voorgelegd aan de colleges.

Mijlpaal: Goedkeuring van het definitieve voorstel voor de gemeenschappelijke regeling door de colleges.

Stap 4: Toestemming van de raden (Q3-2025)

Het definitieve voorstel voor de gemeenschappelijke regeling wordt voorgelegd aan de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten voor toestemming.

Mijlpaal: Verkrijgen van toestemming van alle betrokken gemeenteraden.

Stap 5: Vaststelling door de colleges van B en W (Q4-2025)

De colleges van B en W van de deelnemende gemeenten stellen de definitieve versie van de gemeenschappelijke regeling vast. Dit zorgt ervoor dat het uitvoerend orgaan van elke gemeente formeel akkoord is met de deelname en de voorwaarden van de regeling.

Mijlpaal: Formele toestemming van de colleges van B en W.

Stap 6: Bekendmaking en inwerkingtreding gemeenschappelijke regeling (Q4-2025)

Het college van B en W dat daartoe is aangewezen, maakt de vastgestelde gemeenschappelijke regeling bekend in zijn gemeentebblad.

Mijlpaal: Na bekendmaking treedt de gemeenschappelijke regeling formeel in werking.

3. Tijdspad herinrichting jeugdhulpverlening

Om verder invulling te geven aan het *Strategieplan jeugdhulpverlening WBO* gaan we starten met een haalbaarheidsproef, een zogeheten 'proof of concept' (POC), van een SLT in de periode 2025-2026 in de wijk Dommelbergen. We verwijzen u hiervoor naar de brief van 14 juni 2024 waarin wij u hierover hebben geïnformeerd. Met deze ontwikkeling maken we een belangrijke stap in de transformatieopgave.

Het jaar 2025 wordt daarom een experimenteerjaar met de uitvoering van lokale POC's, 2026 wordt een jaar waarin we de optimale regionale afstemming/uniformiteit bepalen. Per 1 januari 2027 moet de herinrichting zijn afgerond als basis voor verdere ontwikkeling en optimalisatie.

Alle opdrachten en resultaten zijn aan dit tijdspad gerelateerd en in samenhang gebracht. Dit betekent dat de huidige overeenkomst Pleeg- en gezinshuiszorg wordt verlengd met 2 jaar (2025 en 2026) en een beleidsarme inkoop in voorbereiding is voor 2025 en 2026 voor zowel Ambulante Jeugdhulp en Verblijfs- en crisiszorg (verlenging was voor deze contracten niet mogelijk). De nieuwe inkoop gaat naar verwachting in per 1 januari 2027.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Oosterhout

, burgemeester,

, secretaris.